

Ilija Džinić i baština bunjevačko-šokačkih Hrvata – prinosi iz narodne književnosti

Vladimir Nimčević*

Sažetak

U kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata Ilija Džinić (1894. – 1981.) igra značajnu ulogu, koja u znanosti nije dovoljno prepoznata i naglašena. Naime, zahvaljujući njegovim naporima veliki dio povijesne i etnografske građe ovog ogranka hrvatskog naroda je spašen od sigurnoga uništenja. Ovaj rad predstavlja rezultat istraživanja Džinićeve zaostavštine, koja stjecajem još nerasvijetljenih okolnosti nije skoncentrirana na jednom mjestu. Njeni dijelovi su locirani u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ u Subotici i Narodnoj knjižnici Beograd. Rad donosi poznate i nepoznate podatke vezane za Džinićev život i djelo. Razmatra njegove veze s intelektualcima iz Vojvodine, Hrvatske i Poljske, te njihove međusobne utjecaje. Ujedno, donosi prijepis Džinićevih bećaraca koji su do sada bili gotovo nepoznati kako široj, tako i znanstvenoj javnosti.

Ključne riječi: Ilija Džinić, Sombor, Čonoplja, kultura sjećanja, bećarci

Biografija

Veliki doprinos kulturi sjećanja kod bunjevačko-šokačkih Hrvata u posljednjih sto godina dao je Ilija Džinić (1894. – 1981.), kulturno-prosvjetni djelatnik iz Sombora.¹ Rođen je u Čonoplji 23. listopada 1894. od siromašnih roditelja, Grge po zanimanju kolara i majke Marije rođ. Palić. Uspomene iz djetinjstva Džinić je literarno obradio u zbirci pripovjedaka „U kolarnici“, koje su objavljivane u nastavcima u kalendaru *Subotička Danica* od 1936. godine (Lončarević 1971, 67).

Moguće je da potječe od Petra Džinića, koji se u obliku Peter Gyinity spominje u dokumentu Dvorske komore (Hofkammer) u Beču iz 1747. godine, koji donosi imena stanovnika Sombora, bivših graničara rimokatoličke vjere, koji se žele odvojiti od ostalih militarara, te kao seljaci naseliti u Čonoplju i Doroslovo. Kserografska kopija ovog dokumenta čuva se u Povijesnom arhivu Sombor (PASo F.4. inv. br. 115).

* master povijesti, Subotica

¹ Džinićevu biografiju su do sada obradili Stjepan Beretić (1947.), Ante Sekulić (1920. – 2016.), Bela Gabrić (1921. – 2001.) i Đuro Lončar (1928. – 2013.). Vidjeti popis literature.

Spomenuti se Petar Džinić, u obliku Petar Xinity, javlja i u popisu onih Somboraca koji su dali novac za otkup elibertacijske povelje 1749. (PASo F.4 inv. br. 196).

Osnovnu školu je završio u svom rodnom mjestu s odličnim uspjehom. Zahvaljujući stipendiji koju mu je za odličan uspjeh i uzorno ponašanje dodijelio kalački nadbiskup, rodom Somborac i bivši čonopljski kapelan Gyula Vározy (1846. – 1910.), upisao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju isusovaca u Kalači rujna 1906., koju je završio lipnja 1914. kao najbolji učenik svoje klase. Po završetku gimnazije upisao je Bogosloviju, također u Kalači. Milosrdan kao milosrdni Samaritanac, po izbijanju Prvog svjetskog rata tražio je i dobio dozvolu od školskih vlasti za posjećivanje ranjenih vojnika, Hrvata i Srba smještenih u vojnoj bolnici u Kalači. Pomagao im je ne samo u dopisivanju s njihovim obiteljima (iz Iriga, Privlake, Siska, Vukovara, Osijeka itd.), nego i u pisanju molbi za ratnu potporu njihovih obitelji. Zbog kronične upale bubrega koju je dobio poslije preboljele jače gripe, u drugoj godini je napustio studij bogoslovije (u jesen 1915.) Pokušao je privatno studirati pravo u Budimpešti, ali ga je i u tomu omela bolest. Zdravlje je povratio pridržavajući se strogo propisane dijetae.

Poslije Prvog svjetskog rata, primljen je kao privremeni bunjevački učitelj pri rimokatoličkoj vjeroispovjednoj školi u Čonoplji (31. ožujka 1919.), a po polaganju razlikovnog ispita i stjecanju učiteljske diplome u Srpskoj učiteljskoj školi (lipnja 1919.) za stalnog bunjevačkog učitelja (31. kolovoza 1919.). Po podržavljenju ove škole 1920. postao je njezin ravnatelj. Na tom položaju ostao je uz kraće prekide sve do travnja 1942., kada je prisilno umirovljen. Listopada 1919. oženio se s Petronom Zahorai koja mu je rodila dvoje djece: sina Ilu i kćerku Emicu.

Blage i nesebične prirode, Džinić se savršeno uklapao u profil prosvjetnog djelatnika. Njegov izbor za ravnatelja Državne osnovne škole u Čonoplji pozitivno se odrazio na mjesne kulturne prilike, koje do njegova vremena nisu bile razvijene (Lončar 2002, 219). Rodom i sam Čonopljanac, s velikim entuzijazmom je radio na prosvjetnom uzdizanju svoje sredine. Kao takav brzo je zadobio povjerenje i simpatije svojih sumještana te ih pridobio za različite dodatne aktivnosti. Osnovao je nekoliko društava koja su naišla na širok odaziv: Bunjevačku čitaonicu (kasnije je naziv promijenjen u Bunjevačku kasinu), Društvo Crvenog križa, Društvo trezvenjaka i Steg izvidnika i planinki.

Od gore navedenih društava za bunjevačke Hrvate najznačajnija je bila Bunjevačka čitaonica/kasina. Osnovana prosinca 1920., brzo je stekla popularnost. Imala je folklornu, pjevačku i kazališnu sekciju. Osim kazališnih predstava, raznih prigodnih i aktualnih predavanja, priređivala je i seoske manifestacije: Veliko bunjevačko prelo, Dužijancu, Kolede, Berbansku zabavu, Grožđe bal, zajedničke večere i sl. Imala je knjižnicu čije je temelje postavilo Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima.

Bio je aktivan i na spisateljskom polju. Pisao je za *Hrvatske/Subotičke novine*, kalendar *Danicu*, tjednik *Danicu* i druge listove. Potpisivao se imenom ili pseudonimom (Rodoljub, Ili-nić, Ajili, Vaše novine).

Po ulasku mađarske vojske u Bačku travnja 1941., kao istaknuti hrvatski intelektualac doživio je torturu. Naime, na temelju lažnih denuncijacija vezan je i

zatvoren. Budući da nije ustvrđena njegova krivnja, pušten je na slobodu. Međutim, godinu dana je bio bez službe i mirovine. U ljeto 1942., zbog školovanja dvoje djece preselio se u Sombor. Ondje je izabran za blagajnika-službenika Rimokatoličke crkvene općine. S nepunim radnim vremenom i uz skromnu plaću mogao se posvetiti istraživanju prošlosti Čonoplje i Sombora. Po pokretanju *Naših novina* i *Našeg kalendara* postao je njihov glavni suradnik. Studenog 1944. u borbama na Batini izgubio je sina Ilu. Pisao je i za mađarski književni list iz Novog Sada *Kalangya* (u prijevodu: križ od žita, kladnja).

Poslijeratna agrarna reforma oduzela mu je 12 katastarskih jutara. Umirovljen je 1. ožujka 1965. nakon 22 godine i 8 mjeseci neprekidne službe u RKCO. Međutim, ni poslije umirovljenja nije mirovao, nego je nastavio svoj sakupljački i istraživački rad. Pisao je za *Somborske novine*, *Hrvatski književni list*, kalendar *Subotička Danica*, kalendar Društva sv. Ćirila i Metoda *Katolički godišnjak* itd.

Skupština općine Sombor dodijelila mu je 1968. listopadsku nagradu „za izuzetne zasluge na području dugogodišnjeg prikupljanja građe i obrade pojedinih problema naše zavičajne istorije“. Na simpoziju o Josipu Andriću u Baču-Ristovači 30. kolovoza 1969. održao je predavanje „Dr. Josip Andrić i Bačka“.

Poslije sjednice Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije koncem 1971. našao se na udaru tijela državne sigurnosti (u proljeće 1972.). Dokazavši po drugi puta svoju nevinost, razriješen je sumnji te se mogao posvetiti svojim poslovima. U posljednjih deset godina života objavio je dvije studije *Sombor – Zombor: ime, naziv u svjetlu znanstvenog istraživanja* (1976.), a pred smrt *Čonoplja: kratak opis njenog postanka i migraciono kretanje njenog stanovništva u prošlosti* (1980.). Nakon teške bolesti, umro je 19. lipnja 1981. u dobi od 87 godina. Pokopan je na Velikom rimokatoličkom groblju sv. Roka u Somboru u 16 sati, 20. lipnja 1981. godine.

Kulturne veze i utjecaji

U formiranju Džinićeve ličnosti svakako je značajnu ulogu imao njegov susret s mladim santovačkim župnikom Blaškom Rajićem prilikom upisa u I. razred gore spomenute kalačke gimnazije. Rajić je već u to vrijeme davao snažni impuls borbi protiv asimilacijskih pritisaka. Budućeg gimnazijalca, koji je od svojih vršnjaka trpio prijezir i uvrijede zbog svoje socijalne i nacionalne pripadnosti, snažno su dojmile Rajićeve riječi potpore: „Vidi se da si kuražan, a i glava ti nije mala, moći će u nju stati dosta nauke. A tribamo učenih ljudi!“ Svoje dojmove s ovog više nego dirljivog susreta, Džinić je vjerodostojno opisao u *Subotičkoj Danici* za 1971. godinu: „Iako nisam bio tada još potpuno svijestan od kolike su važnosti za moj kasniji život ove riječi pri prvom susretu, tada još neslućenog narodnog borca Blaška Rajića, one su svakako stimulatивно djelovale na moju kasniju nac. kulturnu i rodoljubivu djelatnost.“ Džinić je Rajića bolje upoznao kroz tisak (*Naše novine*, *Neven*, *Subotička Danica*). Inspiriran njegovim napisima punim nacionalnog optimizma i borbenosti prihvatio ga je za „svog nacionalnog učitelja i uzor rodoljuba, našeg istaknutog i po- žrtvovanog nacionalnog borca“ (Džinić 1970, 59).

Po ugledu na Rajića, Džinić je u svom selu pokrenuo kulturni rad. Poznanstvo s Rajićem pomoglo mu je kod osnivanja Bunjevačke čitaonice u Čonoplji. Naime, Rajić mu je kao uzorak za sastavljanje društvenih pravila poslao pravila Katoličkog kruga u Subotici, par knjiga i kazališni komad *Betlehem* (Džinić 1970, 62). Radi formiranja knjižničnog fonda Džinić se 16. siječnja 1922. povezo s Hrvatskim književnim društvom sv. Jeronima u Zagrebu, koje je Bunjevačkoj čitaonici stavilo na raspolaganje svoja izdanja. Poslije uspostavljanja veze i suradnje, Džinić je u Svetojeronimsko društvo učlanio oko 40 obitelji iz Čonoplje. Njegovi naponi na polju kulturnog rada brzo su prepoznati. Dana 1. prosinca 1924. Hrvatski katolički narodni savez izdao mu je diplomu koja posvjedočuje da je postao „član podupiratelj potpisanoga nepolitičkog društva, kojemu je svrha, da radi oko prosvjetnog i kulturnog unapređivanja hrvatskog naroda po katoličkim načelima“. Dana 16. studenog 1937. Hrvatsko književno društvo izdalo mu je diplomu koja posvjedočuje „da se dragovoljno primio društvenog povjereništva za župu Čonoplja“ i da je na sebe preuzeo obveze: da će učlanjivati ljude u svetojeronimsko društvo i širiti među njih njegova izdanja. Diplomom je potpisao predsjednik Društva Ferdo Rožić (1877. – 1949.), koji mu je i osobno (pismom od 17. studenog 1937.) zahvalio što se prihvatio rada „za svrhu Društva sv. Jeronima i po tome za prosvjetni napredak hrvatskog puka“.

Nastojeći biti u toku s kulturnim prilikama u Vojvodini i šire, Džinić je održavao prepisku s hrvatskim, ali i ostalim intelektualcima. Popis njegovih kontakata je velik. Radi lakšeg snalaženja kontakti se mogu podijeliti prema kulturnim skupinama:

- vojvođanski Hrvati: Lajčo Budanović (1873. – 1958.), Blaško Rajić (1878. – 1951.), Antun Skenderović (1891. – 1975.), Josip Andrić (1894. – 1967.), Grgo Vuković (1894. – 1956.), Josip Ilić (1885. – 1963.), Petar Pekić (1896. – 1965.), Ivan Prčić Gospodar (1901. – 1988.), August Đarmati (1906. – 1981.), Stjepan Bartolović (1909. – 1992.), Ante Jakšić (1912. – 1987.), Ivan Kujundžić (1912. – 1969.), Matiša Zvekanović (1913. – 1991.), Albe Šokčić (1914. – 1982.), Ante Stantić (1919. – 2013.), Ante Sekulić (1920. – 2016.), Bela Gabrić (1921. – 2001.), Matija Đanić (1929. – 2010.), Tomo Vereš (1930. – 2002.), Juraj Lončarević (1930. – 1998.), Ivan Kovač (1931. – 2010.), Lazar Ivan Krmpotić (1938. – 2006.), Stjepan Beretić (1947.), Dano Probojčević (? – ?), Stjepan Kovačić (? – ?) i Marko Drvar (? – ?);
- Bunjevci ne-Hrvati: Mijo Mandić (1957. – 1945.) i Kata Prčić (1883. – ?.);
- Hrvati iz Mađarske: Antun Karagić (1913. – 1966.), Stjepan Velin (1920. – 1984.) i Mišo Mandić (1928.);
- Hrvati iz Hrvatske: Tomo Jurković (1895. – 1978.),² Ladislav Beršek (1899. – 1973.), Marijan Kopic (1936. – 2013.), Viktor Palić (? – ?) i Nevenka Sučić (? – ?);

² Tomo Jurković je bio istaknuti hrvatski pedagog, javni djelatnik i prijatelj vojvođanskih Hrvata. Učiteljska služba ga je devedesetih godina prošloga stoljeća odvela u Sontu i Odžake (Batinić 2005, 656). Po prirodi istinoljubiv, otvoreno je govorio i pisao o nepravednom položaju Hrvata u Jugoslaviji, zbog čega je dolazio u sukob s režimom. Siječnja 1968. Okružno javno tužiteljstvo za grad Zagreb je pokrenulo postupak za zabranu njegove knjige *Vlastito stanovište*, koju je izdao u vlastitoj nakladi (1000 primjeraka). Isto tako, šesti broj *Hrvatskog književnoga lista* (1968.) zabranjen je odlukom Okružnog suda u Zagrebu od 22. listopada 1968. zbog njegova članka o diskriminaciji

– Srbi: Jovan Erdeljanović (1874. – 1944.), Milenko Beljanski (1923. – 1996.);
– vojvođanski Mađari: György Tábori (1929. – 2013.).

U Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“ sačuvano je njegovo pismo Matiji Evetoviću iz 1959. godine, kojim mu zahvaljuje za pismo, podatke i poklonknjigu *Život i rad biskupa Ivana Antunovića, narodnog preporoditelja* (1935.) i ukratko izlaže svoj život, dotadašnje djelo i planove. Pismo je pisano prilično nečitkim rukopisom. Osim toga, prepuno je ispravaka i umetaka, koji znatno otežavaju čitanje ionako teško čitljivog teksta. Međutim, usprkos svim tim manama, predstavlja dragocjeni dokument za kulturnu povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata. Naime, ne samo što donosi rijetke i autentične podatke iz Džinićeva života i djela, nego pruža i lijepi uvid u sadržaj diskursa vodećih hrvatskih intelektualaca u Vojvodini. Zato ga donosimo u cijelosti:

„Gosp. Dr. Matija Evetović – Subotica
Sombor ... 1959.

Dragi gosp. Doktore i prijatelju!

Vrlo, vrlo ste me obradovali s vašom pažnjom vašim pismom, podacima i gratis knjigom: „Život i rad našeg Velikana, Učitelja i Preporoditelja biskupa I. Antunovića“. Najtoplije hvala Vam na svemu. Kada sam uzeo moju kartoteku naših rodoljuba, vidim da sam Vaše podatke već imao (iz Danica 1911. str. 78 i 1946. str. 41), no drago mi je bilo da sam ih sa novima dopuniti mogao. Uvijek sam budno pratio rad naših rodoljuba. I za Vas sam znao još iz mog đaćkog doba, ta i vršnjaci smo (i ja sam 1894. rođen) i to od mog tada najmiloga prijatelja, inače vrlog rodoljuba, pok. Jose Mukića (Stanišinog) s kim sam zajedno bio u sjemeništu, te smo preko njegove sestre Kate, Mande Kujundžičeve i seke Janje Brčićeve primali u Kaloči „Neven“ i kradom ga čitali te tako obavještavani bili o našoj nac. borbi za svoj opstanak. Pok. Joso s kime sam se oduševljavao radu naših rodoljuba, našim stvarima, našem nar. preporodu doznao sam za sve što se u Subotici događa pa tako upoznah iako ne soc. i lično naše rodoljube i pratio njihov rodoljubivi rad. Dakle pok. Jose, koga smo na našu veliku štetu tako rano izgubili doznao sam i za Vaše rodoljubive osjećaje. Pun idealizma da i sam stupim u Kolo naših rodoljuba svećenik, kronična upala bubrega me sprečila da nastavim nauke te sam zbog stoga diete (koju sam 33 godine držao)

Hrvata u Vojvodini: „Hrvatski narod u Vojvodini (Bunjevci i Šokci) imao je prilike u prošlosti, pa i za vrijeme stare Jugoslavije 'unatoč veoma teškim iskustvima' jasno očitovati i svoju narodnosnu pripadnost i svoje osjećaje birajući na listi Hrvatske seljačke stranke svoje zastupnike i šaljući ih u parlament zajedno s ostalim hrvatskim zastupnicima. S tim činjeničnim stanjem hrvatski narod je stupio i u Novu Jugoslaviju uz potpuno ustavno jamstvo i svog individualiteta i jedinstva!!! I odakle i mogućnost i hrabrost tim pojedincima i ustanovama, da to danas stavljaju pod upitnik? (...) Jer – recimo otvoreno – danas hrvatski narod u Vojvodini ima manje prava u toj pokrajini, nego i narodne manjine u njoj! Vratili smo se u doba – kako pojedini roditelji izjavljuju – kad su Mađari (na sjeveru, a Talijani na jugu) branili hrvatskoj školskoj djeci da u školi govore svojim materinim jezikom – ikavštinom! I je li itko od odgovornih hrvatskih političara i drugih odgovornih ustanova vodi o tom računa i može li se na tom što promijeniti, da parole bratstva i ravnopravnosti ne ostanu prazne fraze, koje će pogoditi samo one koji proti takvom stanju – negoduju“ (Šute 1999, 80).

budem otpušten 1915. sa II godine theologije. Pokušao sam pravo u Bpesti, ali dieta me je ometala da se krećem strogo van svoje roditeljske kuće gdje se preučešavala moja ishrana, kako mi je to ljekarski propisano bilo. Kada se je poslije prvog svjetskog rata upraznilo bunjevačko učit. mjesto u mom rodnom mjestu, u bunj. školi,³ koja je u blizini bila moga roditeljskog doma, ja se posvetim učiteljskom pozivu. Za čudo se uz moju diету koju sam 33 održavao a već 43 godine ne znam šta je alkohol i pored silnog posla intenzivnog rada kao učitelj šk. upravitelj to doživio sam evo i 65-u godinu. No sada i opet je s tim na jetrima pa opet moram da se uzdržavam naročito od masnih i začinjjenih jela. Ali oprostite što malo i previše govorim o sebi. No moram da Vam kažem i ovo: Kada su me zbog mog rodoljubivog rada odпустили iz službe godinu dana budem bez službe. Zbog školovanja djece pređem u Sombor i tu me naročito bunj. općinari iz c. o. izaberu za blagajnika, bilježnika, administr. činovnika u crkv. općini. Od 1942. god. sam na toj dužnosti. Penzija mi je sa 26 ½ g. službe mala pa sam prinuđen da budem zaposlen. Za vrijeme okupacije bio sam glavni saradnik „Naših Novina“⁴ u Somboru, koje je finansirao i pod svojim imenom

Slika 1. Zaglavlje novina Naše novine iz 1944. godine.

³ Sam sam sretan bio, da sam u školi u kojoj sam osim kat. sve tuđinski morao učiti, kao prvi nar. učit. mogao moju Bunjevčad sve na milom matere jeziku poučavati – primjedba Ilije Džinića.

⁴ O *Našim novinama* vidi: Rajevac, Aleksandar. 2017. Naše novine – list bačkih Bunjevaca za vreme Drugog svjetskog rata, u: *Kultura i identitet Bunjevaca* (zbornik radova). Novi Sad: Muzej Vojvodine, 145-168. Vrijedi, međutim, naglasiti da je Rajevac u svom gore navedenom radu izostavio navesti da su *Naše novine* pisane hrvatskom ijekavicom, a da je njihov urednik Grgo Vuković završio život ne kao obični emigrant u Njemačkoj, već kao ugledni predstavnik hrvatske emigracije.

izdavao G. V.⁵ Skupljao sam dokumenta, stare novce, marke, pisma itd.⁶ Skupio sam puno materijala i radim na monografiji Čonoplje. Ali kada sam došao do zbirke koja je nastala time što su Bunjevci kao Rasciani identificirani sa Srbima, pa i nazivani istim (imenom), a poslije opet spominju se i kao Bunjevci, i veli se o njima da su n. pr. u Čonoplji doseljeni sa Mađarima s kojima su zapravo došli Slovaci, a ne B. koji su u neoincorporata possessio⁷ Čonoplja već tu bili (označeni kao Srbi! – mjesto Slaveni) i dočekali nove doseljenike Mađare i Slovake. Pa velim pogrešna histor. tvrdnja navela me je da unesem jedan poduži odeljak sa priličan broj strana o porijeklu o imenu i etničkoj pripadnosti Bunjevaca. Na ovom odjeljku radim već skoro punu godinu dana. Iznašam u toj studiji sva objavljena prazna mišljenja, i na kraju ću doneti moj zaključak, o čemu ćemo drugiput. I moja je topla želja da se i lično upoznamo, da malo raspravimo o našim starim stvarima, našem nac. problemu u prošlosti. Toliko već i sada mogu da dokučim da su nam gledišta identična. I ja držim da nas ima i autohtoni i doseljeni u raznim etapama već od tatarske najezde 1242 pod IV Belom i kasnije pod Turcima pa poslije bune u kliškom sandžakatu, i opet poslije

⁵ U pitanju je Grgo Vuković (1894. – 1956.), istaknuti prvak HSS-a iz Sombora, inače Džinićev vršnjak, također rodom iz Čonoplje. Završio je pravo u Budimpešti. Za vrijeme mađarske okupacije Bačke (1941. – 1944.) bio je zastupnikom u Mađarskom saboru. Ondje je, zalažući se za ravnopravnu podjelu zemlje (a föld megoszlása igazságos alapon) poslije istjerivanja ekspanziona beogradskih vlasti, isticao zasluge Bunjevaca u borbi protiv beogradskog hegemonizma: „Pored Mađara, ovdje prvenstveno moram spomenuti ulogu Bunjevaca iz Južnog kraja (tj. Vojvodine – primj. V. N.), čiji najveći dio je ostao vjeran mađarskoj državnoj ideji i sentištvanjskoj misli, borio se rame uz rame sa mađarskom braćom tijekom često teških dana okupacije, jer je srpska beogradska hegemonija prvenstveno pružala pipke prema Bunjevcima.“ Pun izraza lojalnosti i hvale za mađarski narod, Vukovićev govor je nekoliko puta naišao na odobravanje i ovacije saborske desnice. Međutim, nisu svi bili jednako impresionirani. Npr. poslije Vukovićevog osvrta na ulogu Bunjevaca u mađarskoj revoluciji 1848/49. (za vrijeme koje je, po njegovim riječima, iz Sombora 800 bunjevačkih momaka pod odvjetnikom Žuljevićem prešlo u Suboticu i priključilo se tamošnjoj mađarskoj vojsci), koji je praćen odobravanjem, vitez Márton Lipcsey (1881. – 1972.) je, čini se prezrivo, dobacio da je pitanje narodnosti riješeno (Meg van oldva a nemzetiségi kérdés!) (Országgyűlés képviselőházának naplója II 1942, 529-530)

Drugim riječima, ni peštanske vlasti, kao ni beogradske, nisu priznavale Bunjevce za posebnu naciju, a kamoli za ravnopravnog partnera u procesu donošenja političkih odluka. Predstavnici mađarskog naroda su, poput svojih srpskih kolega, očekivali od Bunjevaca samo lojalnost i divljenje, a zauzvrat su im dodijelili minornu i bezutjecajnu ulogu u političkom životu. Poslije Drugog svjetskog rata Grgo Vuković je živio u emigraciji u Njemačkoj. Sudjelovao je u radu tamošnjih hrvatskih društava i bio predsjednikom Prosvjetnog i dobrotvornog društva „Radić“ od njegova osnutka do svoje smrti. Pred smrt je tražio da se sahrani u Hrvatskoj, „a da njegova rodna Bačka udje u zajednicu Države Hrvatske, jer da su Bački Hrvati najbrojniji među narodnim skupinama u Bačkoj, a i da će se većina pripadnika drugih naroda izraziti u tome smislu“. Bivši profesor Trgovačke akademije i Prve muške realne gimnazije u Zagrebu, član ustaškog pokreta i prijatelj bačkih Hrvata Vinko Nikolić (1912. – 1997.) napisao mu je nekrolog pun hvale i priznanja: „Na posljednji su ga put ispratili svi tamošnji Hrvati, pa se tako na grobu ovog hrvatskog narodnog borca ostvarilo imalo narodno jedinstvo. Prisustvo mnogobrojnih predstavnika rasnih prijateljskih naroda pokazalo je, koliko je i među njima bio i djelatan i cijenjen“ (Nikolić 1957, 84).

⁶ Među skupljenim materijalom svakako su i bećarci.

⁷ Novonaseljeni posjed – primj. V. N.

pada Budima (velika seoba), pa zatim i iz sjeverne Bosne, oko Tuzle itd. Podvlačim i važnost i nar. predaje u pogledu tumačenja našeg imena. Što se tiče našeg porijekla, ono ćemo naći u okolini Bune⁸ odnosno i na području Dalmacije, Like, Hrv. Primorja (pa i Hrvatske) pa i kako sam već spomenuo i Bosne.

Sa hrvatskog smo područja štokavski ikavci smo, iako smo dosta miješani, jer pored autohtonih ima nas i pokrštenika i Slovaka, i asimiliranih Mađara, Nijemaca i Talijana (Kod nas n. pr. iz Sombora Benja, Firanj, Budai, Sekereš, Feher, Laslo, Gallos, Balog, Fabela, Varga, Lepo, Altinger, Krajniger, Pozder, Švec, Šprajcer, Eustacher itd. su pravi Bunj. Hrvati) pa možda i neki procenat ne samo u užem smislu Hrvata i Srba (iako je „Srbin samo dotle Srbin dok je pravoslavne vere“) u toj nac. leguri dominantan je onaj dalmatinski dinarski pa bosansko-hercegovački elemenat, koji sebe Hrvatom osjeća i ispovijeda, te prema tome Bunjevci u okviru etnografske cjeline sa Srbima etnički pripadaju Hrvatima.

Eto to je u glavnom moj dosadašnji da se tako izrazim globalno iznet zaključak o našem još aktuelnom bunj.-šok. problemu.

Ali da završim. Hvala na tumačenju prezimena Evetović. I sam sam mišljenja da je postalo od Eveta, kao što od Bereta Beretić, Goreta Goretić, Dorota, Dorotić, Čuvarđa Čuvarđić, Parčeta Parčetić. A kako bi Vi tumačili ove riječi: Bereta, Goreta, Dorota, Čuvarđa i Parčeta?

Sada još samo ovo. Volio bih da Vam revanširam Vašu pažnju gratis knjigom. Svakako da imate orig. Raspravu I. Antunovića. Mogao (bih) Vam je poslati ako nemate. Ili da Vam pošaljem „Naš kalendar“ koji smo u Somboru sastavili za vrijeme okupacije. Možda isti nemate.

Ako dođete u Sombor biće mi osobita čast da me posjetite. I ja ću biti slobodan – ako budem živ i zdrav – ma tamo na proljeće da Vas sa nekim mojim „vrednota“-ma posjetim.

Vaš možda od svakoga nedovoljno procenjen rad ponavljam ja na vrlo mnogo cijenim, kao našem zaslužnom istaknutom Rodoljubu želim još mnogo – mnogo uspjeha u radu na korist nauke i ljudstva, a pogotovo milog nam Roda.“

Pristupačan i otvoren, Džinić je rado izlazio u susret tuđim istraživačkim naporima. Kada su znanstvene suradnice Poljske akademije znanosti iz Varšave Wanda Pomianowska (1919. – 2003.) i Barbara Falińska (1931. –) došle 1965. u Sombor radi istraživanja hrvatsko-srpskog jezika, Džinić im se kao poliglot stavio na raspolaganje. Suradnja je nastavljena pismeno 1967. Rezultat ove suradnje je studija Pomianowske „Razlikovanje južnoslavenskih govora u svjetlu morfoloških činjenica“ (polj. *Zróżnicowanie gwar południowsłowiańskich w świetle faktów słowotwórczych*) (1970.) koja, među ostalim, donosi podatke i o jezičnim i inim karakteristikama bunjevačko-šokačkih Hrvata.

⁸ Bunu rijeku smatram i ja za našu glavnu kolivku, ali već i sama Buna ima veze sa Humom (bunos), pa i naši uskoci bunievci oko Senja, u Klisu. U raznom razdoblju ima opravdanost da se ime bunjevac ma na ta tri načina opravdano tumači i obrazlaže. – Primjedba Ilije Džinića.

Tako primjerice autorica navodi Džinića kao svog glavnog informatora za Čonoplju: „Čonoplja (kod Sombora), Vojvodina. U Somboru sam napravila intervju s Ilijom Džinićem (rođenim u Čonoplji 1894.), umirovljenim učiteljem sa srednjom naobrazbom, koji njeguje svoj obiteljski govor ikavskog tipa i prikuplja materijal za povijest Bunjevaca – katoličkih naseljenika u Vojvodini. Od njega potiče informacija: ‘Mi bački Bunjevci-Hrvati-Jugosloveni, kojih ima u Subotici, Somboru, Čonoplji itd. pa i Šokci govorimo štokavskom ikavicom, kao i oni u Bosni, Hercegovini i Dalmaciji tj. u našem starom zavičaju. Bunjevci su došli do svojih sadašnjih staništa u nekoliko etapa od 1622. do 1686. godine. Oni potiču iz Hercegovine, možda iz područja rijeke Bune (...), Dalmacije, Like i Bosne. Bunjevaca u Bačkoj ima oko 150-200 tisuća, u Dalmaciji žive u okolini Biograda. Najveće koncentracije su: Subotica, Bajmak, Lemeš, Sombor i Čonoplja. U Somboru živi 10-12 tisuća Bunjevaca. Dodatni materijal također potiče od Ilije Džinića’“.⁹

Po osnivanju HKUD-a „Bunjevačko kolo“ početkom 1970. Džinić se povezo s njim. Nažalost, ova veza nije dugo trajala, jer su je nasilno prekinule komunističke vlasti. Među pismima koje je službenik Državne sigurnosti Matija Kolar preuzeo iz arhive HKUD-a „Bunjevačko kolo“ su jedno pismo Ilije Džinića i jedno pismo upućeno njemu. O tome svjedoči ćirilicom pisani dokument od 27. travnja 1972. pohranjen u Arhivu HKC-a „Bunjevačko kolo“:

„Revers na preuzeta pisma iz arhive Bunjevačkog kola i to: pisma br. 73/70 upućeno Sl. Brodu, i iz Sl. Broda, br. 87/70 pismo Matije Poljakovića, br. 86/70 od HKD, 85/70 od MH, br. 57/70 upućeno redakciji Školske novine“ , br. 4/70 od Džinića, br. 24/70 upućeno Džiniću, br. 30/70 od Džinića, (podcrtao V. N.) br. 33/71 od MH, br. 59/71 upućeno MH Osijek, br. 58/71 MH Đakovo, br. 90/71 od MH Đakovo, 56/71 upućeno MH Đakovo 27. IV 1972.

Predao: Horvacki Marko v. r.

Primio Kolar Mat v. r.

Oko 1971. Džinić je poslije desetljeća studioznog istraživanja konačno završio svoj rukopis. Stručni suradnik u Centru za dopisno obrazovanje Zavoda „Birotehnika“ srijemskih korijena Juraj Lončarević pri proputovanju kroz Sombor odnio je ovaj rukopis u Zagreb, ulivši nadu Džiniću da će ga Matica hrvatska objaviti u edi-

⁹ „ČONOPLJA (koło Sombora), Vojvodina. Zapisu dokonałam w Somborze u Ilji Džinicia (urodzonego w Čonoplji w 1894 r.), emerytowanego nauczyciela z wykształceniem średnim, kultywującego swoją rodzinną gwarę typu ikawskiego i gromadzącego materiały do historii Buniewiczów – katolickich osadników w Vojwodinie. Od niego pochodzą następujące wiadomości. ‘Mi bački Bunjevci-Hrvati-Jugosloveni, kojih ima u Subotici, Somboru, Čonoplji itd. pa i Šokci [p. 41] govorimo štokavskom ikavicom, kao i oni u Bosni, Hercegovini i Dalmaciji tj. u našem starom zavičaju’. Buniewcy doszli do swoich obecnych siedzib kilkoma etapami w latach 1622–1686. Wywodzą się z Hercegowiny, być może z okolic rzeki Buni (por. komentarz do p. 31), Dalmacji, Liki i Bośni. W Bacoie Buniewiczów jest ok. 150-200 tysięcy, w Dalmacji zamieszkują w okolicy Biograda. Największe skupienia to Subotica, Bajmok, Svetozar, Miletic, Sombor, Čonoplja. W Somborze zamieszkuje 10-12 tysięcy Buniewiczów. Bównież od Ilji Džinicia pochodzą materiały uzupełniające“ (Pomianowska 1970, 23).

ciji „Djela bačkih Hrvata“. Međutim, koncem 1971. je došlo do poznate sjednice Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije u Karađorđevu, poslije koje su se svi Hrvati u Vojvodini koji su imali veze s Maticom hrvatskom našli na udaru organizacija Saveza komunista Srbije i Državne sigurnosti. U ovom pogromu nije pošteđen ni Ilija Džinić. Tako je nastao svojevrсни paradoks. Čovjek koji je zadužio državu, davši joj sina jedinca za Narodnooslobodilačku borbu i zemlju za provođenje agrarne reforme, doživio je da ga pod stare dane, u 80-im godinama života, državna i partijska tijela maltretiraju kao državnog neprijatelja. Prilikom saslušanja u sjedištu „UDB-e“ u Somboru 25. travnja 1972. Džinić je priložio dolje navedenu izjavu, u kojoj je ukratko obrazložio prirodu svog rada:

IZJAVA

Ilije Džinić, penzionera, pisca zavičajne prošlosti Čonoplje i Sombora, dalje pripovijesti i konačno djelo o imenu, poreklu i etničkoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj. Ovo posljednje djelo trebalo je da bude tiskano kod Matice hrvatske u zbirci „Odabrana djela bačkih Hrvata.“ Kako je do toga došlo izjavljujem:

U razdoblju moga 78-god. života doživljavao sam ponižavanja, uvreda i zlostavljanja zbog ljubavi svoje majke, jezika i nacije. Medjutim bio sam uvijek pobornik čovekoljublja, pravde, jednakosti, ravnopravnosti. Svakog čovjeka smatram za brata svog. No strašno me bolilo kada su me znali mrziti zbog ljubavi svoje majke, svog jezika i omalovažavane mi nacije. Te šovinističke ispade bolno sam trpio. Bolilo me je, kada nas Bunjevce nisu uračunali i priznali u narod, nego su nas tretirali kao koje-kakve „egyebek“-e, koji nemamo ni 300 svojih riječi. Pa iako smo kao bosansko-hercegovački-dalmatinski štokavsko-ikavski ogranak hrvatske grane jugoslavenskog stabla, nazivali su nas svakako: i Rascanima, Racima, Dalmatama, Ilirima, Brdjanima, Slovinima, Bošnjacima, Vlasima, Morlacima, katoličkim Srbima, pa Bunjevcima samo da bi poslužili kao etnička grupica pogodna za asimilaciju. Naši rodoljubi uz stalno isticanje iskrenog bratstva sa Srbima /ta blizanci smo!/ i uz poštovanje ostalih nacija borili su se za naš nac. opstanak. I naš preporoditelj biskup Ivan Antunović, veliki Slaven istakao je u svojoj „Razpravi“ da se „naš narod voli nazivati Hrvatima“, što je i historijska, a i pogotovo od našeg oslobodjenja i službeno priznata stvar. No, mnogima, pa i nekim našima ne ide u volju da smo Hrvati, a naš stari naziv: „Rasciani“ iz površnosti i kod naših i uglednijih historičara činio je zbrku i dovodio do historijske zablude kod nekih događaja.

Da bih uneo više svjetlosti u bunjevačku problematiku i izneo dokaze za opravdanost našeg i službeno uvaženog naziva, napisao sam djelo koje mi je pri proputovanju kroz Sombor odneo prof. i esejista Juraj Lončarević i ulio mi nadu da će i moj naučni rad Matica hrvatska objaviti u gore spomenutoj zbirci. – Stalno naglašavanje i po novom Ustavu isticanje prava svake nacije da voli svoju naciju, jezik i ime, te da može razvijati svoju kulturu, gledao sam sa zadovoljstvom i pošto sam stalno isticao potrebu uzajamne ljubavi i poštovanja naših naroda pa čak i cijelog čovječanstva za

opšti mir u svijetu, smatrao sam da služenjem dokazane hist. istine i u bunjevačkoj problematici ne može ta hist. istina, da posluži štetno po naše bratstvo i jedinstvo. Sve dok nisam čuo našeg predsjednika Tita govor, i jer se do studentskog štrajka nije ništa zakonski poduzimalo, ni slutio nisam da su u Zagrebu događaji – čije je žarište, kako se tvrdi, Matica hrvatska – štetni, kontrarevolucionarni i protiv naše zajednice, stvari – zapanjio sam se; zar se i tako što može dešavati, da se razruši naša socijalistička, federativna zajednica stečena sa tolikim užasima i žrtvama, a za koju je i sam moj jedinak svoj mladi život položio. I opet evo moje razočaranje u ljudima.

Na kraju još ovo. Sa čašću tvrdim da ni kod J. Lončarevića, ni kod Bele Gabrića ni kod ostalih nisam nikad primjetio, nisam opazio neke po našu zajednicu opasne i protivzakonite namjere. Ja sam vidio u njima samo onu pravilnu, prirodnu ljubav prema svome narodu i želju za kulturnim razvitkom i podizanjem i nas istoimenih tj. bunjevačko-šokačkih Hrvata u Bačkoj.

U Somboru 25. IV. 1972.

Ilija Džinić v. r.

/Ilija Džinić/

No ta tvrdnja nije se obistinila, jer se tražilo pri sastavu novog Ustava samo neka prava za federaciju Hrvatske.

Napomena

Ovu sam izjavu dao kada sam bio ispitivan u „UDBI“ u Somboru 25 IV 1972 o mojoj vezi sa Dr. J. Andrićem, J. Lončarevićem, B. Gabrićem, B. Vujkovom, Maticom hrvatskom... Pri ispitivanju u zapisnik tražio sam da se zapisniku priloži i moja gornja izjava. Iznenađila me je optužba trojica Bunj. Hrvata profesora, koje sam poznavao samo kao ispravne rodoljube.

Ilija Džinić

Kao što se može naslutiti iz gornjih redaka, Džinića nisu zaplašile neosnovane optužbe i sumnjičenja. Čiste savjesti razriješio je svoje persekutore dvojbe u svezi sa svojom djelatnošću, zbog čega je ubrzo pušten na slobodu.

Na poziv Odbora za proslavu 29-godišnjice oslobođenja Čonoplje i otkrivanje spomen-ploče poginulih boraca, održao je 21. listopada 1973. prigodni govor, u kojem je veličao socijalističke vrijednosti. Međutim, kako se vidi iz njegove naknadno pridodane napomene, razočarao se kada je vidio da ploča ne sadrži imena palih boraca: „Međutim na moje veliko iznenađenje spomen ploča ne sadrži imena palih boraca, bivših đaka osn. škole u Č. nego samo dio ‘recitala’, koji se odnosi na sam događaj. Svakako malo neobičan slučaj!“

Osim niza objavljenih i neobjavljenih djela, iza sebe je ostavio i učenike koji su čuvali sjećanje na njegovu nesebičnu kulturno-prosvjetnu djelatnost, te na njegov „blag lik i isto tako blage riči“ (Govor Dane Probojčevića na sahrani Ilije Džinić, Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Antunović“).

Istraživački rad

Kao što se može vidjeti iz gore priloženih dokumenata (Džinićevog pisma Matiji Evetoviću iz 1959. i njegove izjave „organima“ Državne sigurnosti iz 1972.), Džinić se u drugoj polovici života bavio istraživanjem lokalne povijesti (Sombora i Čonoplje) te pitanjem podrijetla i identiteta bunjevačko-šokačkih Hrvata. Iako su obavljana u skromnim uvjetima (uz mirovinu od 36.000 starih dinara, koja je, razumije se, trošena većim dijelom na osnovne životne potrebe), njegova su istraživanja iznjedrila trajne i zapažene rezultate.

Iz bogatog i još nedovoljno prepoznatog i proučenog opusa vrijedi izdvojiti sljedeće studije: „Prilog poznavanju pravosuđa na selu u Bačkoj u devetnaestom stoljeću“ (*Zbornik za društvene nauke Matice srpske*, sv. 40 1965.), „Borba kmetova i plemića oko opštinskog pašnjaka u Čonoplji od 1820. do 1848.“ (*Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, sv. 47 1967.), *Sombor-Zombor : ime, naziv u svjetlu znanstvenog istraživanja* (1976.), *Čonoplja: kratak opis njenog postanka i migraciono kretanje njenog stanovništva u prošlosti*¹⁰ (1980.) U rukopisu su ostale njegove studije: „Historija domus Rimokatoličke crkve i župe u Čonoplji“ (Sombor 1962., 14 str.), „Kratak opis Karmelićanske crkve u Somboru i kratak historijat njene izgradnje“ (Sombor 1966., 40 str.) i „Bunjevačko-šokački Hrvati u Bačkoj“ (1970.). Sve se čuvaju u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“.

Za proučavanje podrijetla i identiteta bunjevačko-šokačkih Hrvata osobito je značajna studija „Bunjevačko-šokački Hrvati u Bačkoj“ (1970.). Opće informativnog karaktera, donosi sva mišljenja o ovim pitanjima. Piše o doseljavanju Hrvata na Balkan, njihovim iranskim vezama (Perzija, Harahvatiš, Sarmati, Jazigi itd.), etimologiji imena Hrvat, Ilirima. Donosi popis bunjevačkih rodova i analizira njihova imena. Isto tako, donosi popis poznatijih šokačkih prezimena iz Berega, Monoštora, Sonte, Bača, Vajske, Plavne, Bođana i Bukina (str. 104-105).

Za pisanje ove studije Džinić je posredno ili neposredno koristio literaturu različite jezične provenijencije i tematike brojnih autora:

- publikacije općeg informativnog karaktera (enciklopedije, leksikone, kalendare, rječnike, kataloge, prigodne brošure i sl.): *Pallas Nagy Lexikona* (svezak VII, 1893.), *Danica kalendar za u Ugarskih živeće Bunjevce, Šokce, Hrvate, Bošnjake, Race, Dalmatince* (Budimpešta 1925.), *Subotička Danica* (različita godišta), *Leksikon Minerva* (Zagreb, 1936.), *Enciklopedija Jugoslavije* (Zagreb, 1956.)
- srednjovjekovne spise: Konstantin Porfirogenet (*De administrando imperio*, 10. stoljeće), Kedren (*Compendium historiarum*, 11.-12. stoljeće), Nestor (*Povesť vremennych let*, 11-12. stoljeće) i Rajmondi de Agiles (*Historia Francorum, qui ceperunt Jerusalem*, 12. stoljeće);
- djela o mjesnoj povijesti, socijalnoj topografiji i etnografiji: André Thevet d' Angoulesme (*De Istrie et Esclavonie*, 1549.), Samuel Timon (*Imago antiquae Hungariae*,

¹⁰ Knjiga *Čonoplja, kratak opis njenog nastanka ...* donosi na zadnjim koranicama „Rodoslov čonopljskih Džinića“, kojeg je Džinić poslije 35 godina istraživanja sastavio krajem 50-ih godina prošloga stoljeća (Lončar 2002, 222).

- 1734.), Ferenc Domonkos Spajzer (*Magyarország kronikája*, 1772.), Daniel Farlati (*Illyricum sacrum*, 1751 –1775.), Petar Katančić (*De Istro ejusque adcolis*, 1798.), Franz Julius Fras (*Vollständige Topographie der Karlstädter-Militärgrenze*, 1835.), Vuk Karadžić (*Kovčežić za istoriju, jezik i običaje Srba sva tri zakona*, 1849.), Manojlo Sladović (*Povesti biskupijah senjske i modruške ili krbavske*, 1856.), István Iványi (*Szabadka története I-II*, 1886. – 1892.; *Bács-Bodrog vármegye földrajzi és történelmi helynévtára I-II*, 1909.), Hermann Ignaz Bidermann (*Zur Ethnographie von Dalmatien*, 1888/1889.), Menyhért Érdújhelyi (*Bács-Bodrog vármegye egyetememes monographiája*, 1896.), Tadija Smičiklas (*Dvjestogodišnjica oslobođenja Slavonije*), Balint Belošić (natuknica „Bunjevacok“ u: *Magyarország vármegyéi és városai, Bácsbodrog vármegye népe*, 1909.), Jovan Cvijić (*La Batschka*, 1919.), Friedrich Lotz (*Festschrift zur 150-jährigen Ansiedlungsfeier der Deutschen in Čonoplja 1786-1936*, 1936.)
- János Muhi (*Zombor története*, 1944.), Dušan Popović (*Srbi u Bačkoj do kraja XVI-II veka*, 1955), Milenko Beljanski (*Somborske porodice*, 1969.),
  - opća djela o hrvatskoj povijesti: Franjo Rački (*Nacrtno jugoslavenske povijesti do IX. vieka*, 1857.), Tadija Smičiklas (*Povijest Hrvatska I-II*, 1879-1882.), Edo Margalić (*Horvát történelmi repertorium I-II*, 1900–1902.),
  - izvori i djela koja se tiču hrvatske crkvene povijesti: Mijo Batinić (*Djelovanje franjevacu u Bosni II*, 1883), Euzebije Fermendžin (*Acta Bosnae potissimum ecclesiastica*, 1892.)
  - djela o bunjevačko-šokačkoj povijesti, etnografiji i književnosti: Đuro Brkić (*A Pest és Fejér megyei bunjevacok néprajzáról*, 1839.), Đeno Sarić (*A Bunjevacok*, 1842.), Ivan Antunović (*Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih*, 1882.), Gyula Dudás (*A bunjevacok története*, 1909.), Rudolf Horvat (*Hrvati u Bačkoj*, 1922.), Petar Pekić (*Povijest Hrvata u Vojvodini*, 1930.), Jovan Erdeljanović (*O poreklu Bunjevaca*, 1930.), Ive Prčić (*Subotica i Bunjevci*, 1936.), Marko Čović i Aleksa Kokić (*Bunjevci i Šokci*, 1939.), Kata Prčić-Tetkuš (*Bunjevci i Šokci*, bez datuma), Mara Đorđević-Malagurski (*Bunjevka o Bunjevcima*, 1941.), Bernardin Unyi (*Sokácok-bunjevacok és a bosnyák ferencesek története*, 1947.), Ivan Kujundžić (*Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata*, 1968.; *Bunjevačko-šokačka bibliografija*, 1969.), Juraj Lončarević (*Šokački i bunjevački književni portreti*, 1969.), Ante Sekulić (*Književnost bačkih Hrvata*, 1970.), Matija Poljaković (*Pregled povijesti Hrvata Bunjevaca*, 1970.).

Džinić je također koristio i nepublicirane izvore, od kojih su neki bili u njegovu vlasništvu. Jedan od takvih je zapisnik s narodnog zbora šokačkih Hrvata u Bregu održanog 23. prosinca 1918. U cijelosti glasi: „Narodni zbor sazvan 23.-eg studenog 1918. u Bačkom Bregu odlučuje i izjavljuje da iz cile občine sazvani ljudi jednoglasno izjavljuju, da ako po odluci mirovnoga kongresa ovaj dio zemlje na kojem žive, priključiti se ima jugoslovenskim državama, radije bi bili u svezi sa Hrvatima, u tom smislu imadu se ponašati oni koji odu na narodni zbor u Novi Sad. – (A to su: Ilija Dekić i Josip Ilić kao izaslanici delegati – primj. I. Dž.) – Pročitano i protumačeno prid svima prisutnima i odluka je jednoglasno primljena.“

Vrijedi spomenuti i pismo Vladislava Cvitanovića (1894. – 1973.) župnika iz Velikog Iža kod Zadra svećeniku Ivanu Jurigi u Subotici 3. travnja 1959. (1916. – 1985.) iz kojeg Džinić izdvaja sljedeće retke: „Spomenici kazuju da je oko 1605. godine iz okoline Zemunika prešlo u Podunavlje oko 1.000 osoba. Stanovnici oko Zemunika zvali su se Bunjevci, po Bunji – kućica zidana u suho i poljima – u kojoj su stanovali“ (str. 34).

Pisana bez velikih znanstvenih pretenzija, s ciljem boljeg upoznavanja šire javnosti s historiografskim problemom oko kojega su se vodile žučne rasprave kako u akademskim krugovima, tako i u popularnom tisku, Džinićeva studija „Bunjevačko-šokački Hrvati u Bačkoj“ predstavlja značajni doprinos historiografiji bunjevačko-šokačkih Hrvata. Njena najveća vrijednost je što na jednom mjestu donosi sva mišljenja o podrijetlu i identitetu bunjevačko-šokačkih Hrvata. S potpunim pregledom stanja istraživanja, iza kojeg, razumije se, stoje desetljeća marljivog i požrtvovanog istraživanja rijetkih i starih knjiga, listova i drugih izvora, ova studija svakako pruža cjelovit uvid u problem bunjevačko-šokačkih Hrvata.

Džinićeva zbirka bećaraca i narodnih pjesama

Duboko svjestan povijesne vrijednosti suvremenih dokumenata (pisama, listova, isprava, fotografija itd.), Džinić ih je tijekom cijeloga života marljivo skupljao i skladištio. Međutim, njegova bogata dokumentarna zbirka nije sačuvana u cijelosti. Jedan njen dio čuva Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Kujundžić“ u Subotici. U tvrđeno je da brojevi *Nevena* iz Narodne knjižnice u Beogradu zapravo potječu iz Džinićeve zaostavštine. Međutim, Džinić je više poznat kao sakupljač bećaraca. Sakupljao ih je kao mladi ravnatelj učitelj u Čonoplji, a od 1942. u Somboru. U sakupljačkom radu su mu pomagali bivši učenici, bereški učitelj Stipan Berleković, Anica Bošnjak iz Čonoplje i Cecilija Parčetić-Pejić iz Sombora.

Džinićeva zbirka bećaraca i narodnih pjesama pohranjena je u Bunjevačko-šokačkoj knjižnici „Ivan Kujundžić“. Podijeljena je u tri cjeline:

- Bećarci iz Sombora i okoline, koje je prikupila Cecilija Parčetić;
- Bećarci iz Brega (Bačkog Brega), koje je zapisao bereški učitelj Stipan Berleković 1940. – 1941.;
- Narodne pjesme (pisme) iz Čonoplje, koje je sakupila i pripremila Anica Bošnjak iz Čonoplje.

Sve tri cjeline je prepisao subotički profesor Bela Gabrić, samozatajni kulturni djelatnik bunjevačko-šokačkih Hrvata.

Cika vika...

Bećarci iz Sombora i okoline

/zapisivala Cecilija Parčetić, Bunjevka/

Cika vika dok ne dođe dika,
al' kad dođe, cika vika prođe.

Volim ovo što sam čula novo
da me želi i sad švaler stari.

Kažeš, lolo, da me nisi vol'o,
lažeš, gade, voliš me i sade.

Al' te volim, lolo moja stara,
k'o cipelu kad je poderana.

Drma mi se šubara i cviče
što me moja mila zakitila.

Teret, mati, liti bolovati
kad me mladu prinose po ladu.

Da je meni što mi srce želi
lipu diku i kuću veliku.

Udaću se samo za jednoga,
čim sa sica, o'ma gazdarica.

Oj išpane, puštaj nadničare,
puštaj kući jer ćemo te tući.

Nisam znala, zelene mi trave,
da su u mog lole oči plave.

Srce moje, raspi se k'o proja,
skupiče te stara dika moja.

Moje oko i tvoje, divojko,
ta dva oka nemaju svidoka.

Blago drugi kad komšiju ljubi,
čim ustane, odma' vidi lane.

Diko moja, tvoje oči plave
našlingaću sebi na rukave.

Ljubio sam i slatko i gorko,
al' ko tebe ni jednu, divojko.

Ja o meni, ja se oledeni'
kad sam čula da se dika ženi.

Volili se ja i moja dika
od nedilje pa do ponediljka.

Voli, draga, al' ne voli zdravo,
nemoj posli da ti bude žavo.

Ja malena suknja mi šarena,
teško onom kome budem žena.

Četiri sam privarila lude
i petog ću pa kako mi bude.

Starog diku nisam ni volila,
već sam htela da imam švalera.

Nisam riba da me voda šiba,
već divojče da me ljubi momče.

Vaške laju, idu pomodari,
pomodari najveći bećari.

Kad zapivam tiho pa veselo,
čuj me moja na daleko željo.

Čujem svirku, ne poznajem diku,
čujem frulu, ne poznajem hulju.

Ovim šorom potkresuju grane
da švaleru šiške ne pokvare.

Ovim šorom šake blata nema,
sve švaleri na čizmama odneli.

Blago majci koja ima ćeri,
pa joj kuću čuvaju švaleri.

Stao lola na četiri šora,
lupa glavu na koju će stranu.

Drugarice, kako se gledamo
kad na čošku jednoga čekamo.

Suparnice, ja ti nisam kriva
što tvoj lola u meni uživa.

Ide dika, ne ide menika,
već krvnici mojoj drugarici.

Oj bečari, ko vam konje 'rani?
otac 'rani, a sin se bečari.

Idu lole šorom pivajući
i dozivlju cure na tambure.

Kad zapivam ja na ovom kraju,
na drugom stanu pa slušaju.

Svi mi kažu da sam bečarina
što nosim šešir na očima.

A gle šora kud sam prolazio,
i curice koju sam ljubio.

Alaj mi se omilila mala
na potoku kad je noge prala.

Alaj volim curicu u cicu,
još kad je rumena u licu.

Volim cviće, cviće voli rosu,
a najviše volim curu bosu.

Znaš li, seko, šta ti stoji lipo?
Bila rekla i na čelu šnekla.

Lako mi je poznati dečaka,
u dečaka kosa nejednaka.

Pivajte mi lagani bečarac,
nek se znade ko je mlad pijanac.

Šta ću tužan kad sam mnogo dužan,
po sto dvista na stotinu mista.

U sve braće šlingovane gaće,
a u mene šilom izbodene.

Ko se prati oko deset sati?
Dika naša sa dva tamburaša.

Hiljadice, al' ti malo lice,
čini mi se otićeš na svirce.

Sve su žene vrisnule na mene
šta im 'čerke držim za švalerke.

Piću, piću dok je u sudiću,
kad nestane, ja ću iz mehane.

U mene su mindušice male,
nemam dike da kupi velike.

U snu sanjam da nemam švalera,
a na javi ko kose na glavi.

Kakva bi se ja divojka zvala
kada ne bi švalera imala.

Svitu muka što sam se obukla,
meni volja što sam od njih bolja.

Divojka sam, nemam gospodara,
dok ne svežem ruke kod oltara.

Ja malena, suknja mi šarena,
ja još dete, za mnom momci lete.

Mene nana njiguje i gleda,
pa me mladu za mangupa ne da.

Ja malena, suknja mi šarena,
svaka šara po tri momka vara.

Oči moje pune đavolije,
još vas niko privario nije.

Di si, lolo di si, šta mi radiš?
Da li kosiš il' vinograd sadiš?

Šipak mami što na rogalj brani,
a dva tati što čeka na vrati.

Alaj meni šikuje pomada,
ko deranu divojčica mlada.

Čija kola klepeću sokakom?
To su naša, idu sa salaša.

Koliki sam, još ljubio nisam,
al' na sreću večeras počecu.

Pala tama svud po ulicama,
živa zgoda, ko za kime hoda.

Misečina pendžer obasjava,
pa ja vidim di garava spava.

Što ću, što ću kad ne spavam noću?
Idem noću, ljubim koga hoću.

Curica mi nabrala đurđice,
bacila mi priko tarabice.

Oj curice, u crvenoj rekli,
alaj su ti obrazi nabrekli.

Srce moje zdravo i čitavo,
al' boluješ kada si ranjavo.

Sjajna zvizdo, alaj si visoka,
da l' bi mogla poljubiti' mi momka?

Alaj su mi pune nidra jeda
od dikinog prikog pogleda.

Nana kaže da su dike laže,
a ja lažem pa se prinemažem.

Ovim šorom nikad blata nema,
samo sada i kad kiša pada.

Ovim šorom ne laju ni kere,
ove cure nemaju švalere.

Svuda blato, ovim šorom suvo,
dođi, diko, makar se izuvo.

Ide dika i nadigo gaće,
tako valja da se ne ukalja.

Ja poznajem po kosi bečara,
u bečara kosa brenovana.

U mog dike u moga iroša
crna kapa i pod vratom pošā.

Drugarice, drugo srce moje,
kad ja umrem, njiguj lane moje.

Njiguj lane nek ti pripovida,
da sam mlada umrla od jada.

Paorine nose šeširine,
moje luče miciku navuče.

Imam lolu visoku pa tanku,
volim njega neg' rođenu majku.

Sinoć dvoje u kapiji stoje,
il' se vole, il' se Boga mole.

Dika moli, a cura đavoli,
on obleće, a cura ga neće.

Da zna reći maramica bela
koga voli gazdarica njena.

Maramica i na njozi ime,
'oće dika za mnom da pogine.

Maramica svilena pa šuška,
moj dragane, ubila te puška.

Diko tiče, bar da si jedinče,
pa bi mama jedinicu dala.

Poljubiću što je moje milo,
ma se vedro nebo polomilo.

Dođi diko, kad si rek'o dođi,
nemoj varat', čudesa ću stvarat'.

Znaš li, diko, šta gadovi rade?
'Oće mene s tobom da zavade.

Lolo moja, u čizmica žuti'
prođi tuda, nek se nana ljuti.

Divojka sam, mogu dići glavu
dok ne padnem u ruke bečaru.

Molim Boga, ne molim dragoga.
Bog se moli, a dragi se voli.

Mene nana i psuje i kara
što ja volim najvećeg bečara.

Zalud, mati, mene svitovati,
kod menika ljubi oči dika.

Kakva mi je i ona divojka
koja nije poljubila momka.

Dika kaže: Ljubi me, umreću.
Nisam kamen da kažem da neću.

Tiraj, diko, te tvoje riđane
pored moje goropadne nane.

Tata veli: Obesi se, ćeri.
‘Oću, tata, diki oko vrata.

Srce boli pa neće da prođe.
Imam diku pa neće da dođe.

Ja ne pivam što ja brige nemam,
već ja pivam brigu da rastiram.

Svi me moji imenom zovedu,
samo dika, on mi tema: Milka.

Alaj imam mladoliku diku,
mlad ko rosa, kuštrava mu kosa.

Lolo moja, razbibrigo moja,
razbi brigu pa dođi na igru.

Orah svoje razvio je grane
ko moj dika nausnice vrane.

Ja mog diku poznajem po kosi,
bilu ružu za šeširom nosi.

Kad ja prođem kraj dikina dvora,
dikin dora zarzati mora.

Kad ja prođem kraj dikina dvora,
sam se pendžer otvoriti mora.

Prođem juče kraj dikine kuće,
srce tuče, u avilju vuče.

Mila moja i rođena diko,
ko nas dvoje ne voli se niko.

Ja u selu, dika na salašu.
Dođi, diko, na bilom čilašu.

Ja ne gledam u te tvoje riđe,
već ja gledam ko na njima ide.

Svinjaruje moje milo derle,
svinjaruje i za mnom tuguje.

Kako j’ onoj tici u gorici
kad ne može tiče da doviče?

Kako ti je u samoći, diko,
u samoći pa mi ne mož’ doći?

Nema zime dok ne pa’ne inje,
ni radosti dok ne diliš s kime.

U mog lole, u mog lipotana
uvik su mu usta nasmijana.

Salaš kvarte ili ga zapalte,
il’ mi lolu sa salaša dajte.

Ja na oru, lola na oranju,
opet tiče sa oranja viče.

Diko moja, pokri kuću cripom,
nemoj slamom, sprdaju se sa mnom.

Alaj bi se ja ljubila sada,
ja bi’ sada, lola nema kada.

Nemoj, diko, da ti žao bude
kad te moji svatovi probude.

Kad povežem delinsku maramu,
mora pući srce u deranu.

Dika diku ljubi u šljiviku,
mene cveće ni u sobi neće.

Zašto, diko, rumeniš i blediš,
zašto blediš kad u mene glediš?

Blago drugi kad komšiju ljubi,
čim ustane, odmah vidi lane.

Evo šora 'di je dika moja,
evo kuće 'di je moje luče.

Sastali se i Dunav i more,
al' kad ćemo je i zlato moje.

Daleko sam ja od lole moga,
al' je srce jedno kraj drugoga.

Daleko je moj mali garavi,
ne možemo živit u ljubavi.

Našim šorom tamburice zvuče,
to moj lola ide od volova.

Našim šorom tambura cilika,
to je dika, ide iz šljivika.

Sve o diki, žalosna mi dika,
al' će dika prisisti menika.

Moli, diko, i Boga i vraga,
dok mama ne u'vati traga.

Pivaću ti, moraš, diko, čuti,
moraš čuti, moraš uzda'nuti.

Prođi, diko, ti sa naše strane,
jer je naša strana patosana.

Ja jagoda, a moj dika grožđe,
opet grožđe do jagode dođe.

Ja sam đavo, a dika je lola,
pa će lola otić do đavola.

'Oće, 'oće, i moj dika doće
dok večera i dok se dotera.

Dika nosi čizme lagovane
a ja luče vezene papuče.

Da mi znati čija ću se zvati
i s kime ću prid oltarom stati.

Da sam ptica pa da imam krila,
ja bi diki za šesšiom bila.

Ja se bojim diki da ne skrivim,
jer kad skrivim, bolje da ne živim.

Ja malena, dika malo veća,
volimo se već godina treća.

Nisam mala, nisam ni velika,
baš tolika kol'ku voli dika.

Ja sam mala, pa nek sam mala,
ima lole koji male vole.

Visok pendžer, a ja cura mala
pa ne mogu da ljubim bečara.

Ja sam mome diki do šesšira,
njemu veća cura ne pasira.

Moja dika manja od menika,
sedam coli pa me opet voli.

/Prepisao Bela Gabrić/

Bećarci iz Berega (Bačkog Brega)

/zapisao bereški učitelj Stipan Berleković, 1940. – 1941./

Što j' u pisme to se pivat mora,
ne srdi se stara lolo moja.

Lolo moja, kad bi vaši bolju,
uzmi bolju, nek' se izdovolju.

Evo moje lole nepoštene,
ljubio bi noću i mene.

Ljubi, lolo, bolju i finiju,
al' od mene neš nikad miliju.

Lolo moja, samo slušaj žene,
slušaj žene, poželićeš mene.

Lolo moja, kad ti vaši brane,
a ti nemoj ni pogledati na me.

Lolo moja, valda je sudbina
da nas dvoje rastavi rodbina.

Lolo moja, kad ti mama sudi,
sidi kraj nje, nek' te ona ljubi.

Lolo moja, ti pozdravi vaše,
neću za te, neka se ne plaše.

Misliš, lolo, da ću te moliti,
što ti nećeš sa mnom govoriti.

Lolo moja, da si k'o sunašce,
kad te moje ne voli srdašce.

Ljubi, lolo, jel' bolju jel' gorju,
samo nemoj vašima na volju.

Ko je onaj što se tamo smije,
moj je bio, a sad više nije.

Mislila je moja stara dika
da će ljubav trajati do vika.

Gusta šuma, šikarasto granje,
nisam janje više za varanje.

A što mi se stara lola javlja
kad se stara ljubav zaboravlja.

Lolo moja, mila i ljubazna,
varaj onu koja ništa ne zna.

Brani, mamo, nećeš mi zabranit,
koga volim s onim ću divanit'.

Mene mama u kolo poslala,
idi kolu, al' ne ljubi lolu.

Udaću se kud je volja moja,
ma ne bila, mamo, gošća tvoja.

Ljubila sam koga niko neće,
a sad ljubim ko u čaši cveće.

Kaže cveće da me ljubit' neće,
cveću hvala, ne bih se ni dala.

Idi, lolo, tebi drugu traži,
mene mladu za tebe ne dadu.

Misečina i tiho je vreme,
doće lola ako voli mene.

Misec krasni i zvizdice sjajne,
čuvaj, dragi, one riči tajne.

Misečino, što po nebu šaraš,
stara lolo, što me ogovaraš?

Vedro nebo, moga lole nema,
da je tavno, došo bi odavno.

Pamtiš, diko, onih sedam riči
da nam neće uzalud otići.

Lolo moja, moj golube plavi,
lipši si mi u snu neg' na javi.

Lolo moja, ljubičice bila,
ala su mi tvoja usta mila.

Lolo moja, trn ružice žuti
tvoja mama na mene se ljuti.

Lolo moja, ružo iz dućana,
ja te volim već godinu dana.

Lolo moja, ljubičice plava,
tvoja ljubav na mom srcu spava.

Lolo moja, moj ljiljane bili,
ljubit ću te makar me ubili.

Lolo moja, golube garavi,
daleko si pa nemam ljubavi.

Lolo moja, golube garavi,
il' me ljubi, il' me zaboravi.

Oj garavi, oči garave ti
izvele me mladu iz pameti.

Garav lola svaki je pijanac,
garavuša svaka j' bečaruša.

Ja garava i lola garavi,
kako smo se izabrati znali.

Ala volim, lolo, oči tvoje
makar nisu garave ko moje.

Garavušo, vrag u tebe ušo,
ti si mene prevarila, dušo.

Oj garavi, ne namiguj na me,
nisu tvoje čarne oči za me.

Garava sam, garavog sam vrata,
garav lola koji za mnom 'oda.

Garava sam i garavog ljubim,
a za plavim 'oču da poludim.

Mene naši zovu, kruško ranka,
a moj lola: garava ciganka.

Sinoć sam se smislila pameti
da ne valja garavo voleti.

A što će mi koji bećar nije,
ne zna hulja ni da se nasmije.

Lolo moja, samo bećar budi,
bećari su danas prvi ljudi.

Lolo moja, samo bećar budi,
bećar budi, bećarušu ljubi.

Lolo moja, tvoje oko plavo,
tvoje plavo, a moje garavo.

Lolo moja, tvoje oko plavo,
pa će plava uzeti garavo.

Oko plavo i oko garavo,
to je moje i, derane, tvoje.

Oči moje ko dva ljube plave,
idem šorom, pitaju čija je.

Oči moje ko dva male bebe,
kad namignem svi bećari glede.

Obrve mi stale pa pa divane,
crne oči samo posvidoče.

Za ove moje obrve vrane
gubi lola i noći i dane.

Kudram kosu u dva u tri reda,
moj se dika razboli od jeda.

Jaoj moja koso brenovana,
na varoške kuće prikovana.

Šiške moje ala lipo stoje
oko čela pa va'ru švalera.

Šiške moje, al' ste uskudrane,
nakudrane ko vrbove grane.

Kudram kiku da namamim diku,
kudrala sam i primamila sam.

Kudram kosu iznad bila čela
za dragana iz tuđega sela.

Umri dragi i ja ću umriti,
neka nas, lane, zajedno sa'rane.

Što da radim kad se s dikom svadim,
ruke širim pa da se pomirim.

Ljubi beću i oću i neću,
mene lola i oće i mora.

Mene lola i oće i mora,
popucajte sve moje inoće.

Mene lola i oće i mora,
sam' da nije med nama zlotvora.

Ja i lola i ne divanimo,
niko ne zna ni da se volimo.

Ala mene moje zlato vole,
a ja njega već ne mogu bolje.

Ala mene moje zlato voli,
i ja njega, samo pitajte ga.

Kad zapivam i tiho i lipo,
kako možeš da ne dođeš, diko.

Kad zapivam tiho i veselo,
čuj me moja na daleko željo.

Kad zapivam ja u našoj doli,
srce boli onom ko me voli.

Nikom nije zgoda ko menika,
kroz bostane dolazi mi dika.

Lolo lane, dođi kroz bostane,
samo pazi, lozu ne pogazi.

Piši, lolo, u šumi na 'rastu
da si imo curu đavolastu.

Gledaj, lolo, u šumi na grani
kako soko sokolicu 'rani.

Šuma gusto, al' si puna lada,
srce moje još punije jada.

Gusta šuma, visoko drveće,
ko me nije ljubio i neće.

Ko me nije ljubio i neće,
stara lola nanovo počće.

Leti golub iz zelene trave,
nosi vinac ljubičice plave.

Golub guče il' bi vode pio,
sinoć lola kod inoće bio.

Nisam nikad ja imala diku,
a sad oću da imam i noću.

Mislila sam da inoča nemam,
lola jedan, a inoča sedam.

Inočice, zelena žabice,
skač' u vodu, ne id' mome rodu.

Oj inočo, nemoj ni misliti
da ćeš kadgod moga lole biti.

Oj inočo, škrinja ti gotova,
crkni, pukni, opet lola moja.

Iskopaću raku na sokaku,
i inoču gurnuti u mraku.

Ja sam moje pozdravila milo
po sunašcu kad je zalazilo.

Zauvice moje milo grožđe,
kaži bratu da doveće dođe.

Iđem šorom, iđem i sokakom
ja i lola jednakim korakom.

Nova lola novo zapovida,
u staru mi ni gledati neda.

Oči moje, na vrh glave stojte,
oca nemam, majke se ne bojte.

Ja sam meni izabrala diku,
nisam malu, nisam ni veliku.

Ja sam meni izabrala diku,
supram stare ko ruzmarin lipu.

Ja sam meni izabrala lane,
pa ne marim nek žene divane.

Staru lolu baciću u granje,
a s novom ću ići na vinčanje.

Svi bećari crne kape nose,
moje milo plavu najerilo.

O'lit ću se sa bogatim sinom,
a siroma' uzeti me mora.

Moje oko i tvoje, divojko,
ta dva oka nemaju svidoka.

Poljubi me i ugrizi, diko,
samo pazi da ne vidi niko.

Tri sam dana mislila u sebi
bi l' te, diko, ljubila il' ne bi.

Što ću, što ću, rekla sam da oću.
a sad neću, čula sam umreću.

Ala pivam, ala mi je lako,
usta mala ne otvaram jako.

Ala pivam, ala mi je lako,
a na srcu leži svakojako.

Ala volim moga diku jako,
sto put više nego tebe, majko.

Ala živim ja kod moje mame
ko ptičica na zelene grane.

Ala živim u mog oca dvoru
ko ptičica na zelenom oru.

Ja sam moje mame mala frajla,
neću ljubiti što drugi ostavlja.

Ja sam mala ko 'na mala riba,
meni lola još sada ne triba.

Nasrid šume drvo javorovo,
najlipše je ime Marinovo.

Sunce jarko, lipo ime Marko,
a još lipše, lane Marijane.

Ljubim Stipu, usta mi se lipu,
a kad Josu, suze mi se rosu.

Ala mi se šikuje pomada
na 'va moja dva obraza mlada.

Kad zapivam ko u šumi sojka,
svako pita čija je divojka.

Kad zapivam ovako malena,
veseli se i gora zelena.

Grlo moje ko u ptice sojke,
nije tako u svake divojke.

Grlo moje ko orgule svira,
da j' za prodaj, mnogo bi dobila.

Grlo moje ko na ovce zvonce,
kad zapiva, sve probudi momce.

Grlo moje služi me do zore,
a od zore ma ne bilo moje.

Grlo moje, što si utijalo,
ko da nisi nikad ni valjalo.

Rozmarin se kupi pa izgubi,
a lola se zagrla pa ljubi.

Kad ja umrem, sara'nte me mladu
ispod ruže u debelom 'ladu.

Niko tako u selu ne živi
ko nas dvoje, ja i lane moje.

Alaj lipo ljubiti bećara,
u bećara ima dosta para.

Od Sombora pa do Subotice
sve su cure moje švalerice.

Od Sombora pa do Subotice
nema lipše cure od Šokice.

Oj Beregu, selo umiljato,
momci srebro, a divojke zlato.

Oj Beregu, alaj si na bregu,
Santovkinje sve u tebe gledu.

Oj Santovo, alaj si u dolu,
bereške te divojke ne volu.

Bereškinja pa makar je mala,
svaka stoji ko namolovana.

Bereškinje velike pa lipce,
pa ji volju santovačke dike.

Bereškinje velike pa 'ole.
Ba je volju santovačke lole.

Ljiljan bili, mi se zaljubili,
ljiljan plavi, mi smo se rastali.

Da je mene ono dobit milo
što je sinoć sa mnom divanilo.

Vino kisne, sve se cure misle
kud će koja, jaoj, tugo moja.

Iđe jesen, sazrilo je grožđe,
mnogi će se okovat u gvožđe.

Prid našima tankovita jela,
gdi ja čekam mojega švalera.

Prid našim se ljubičica plavi,
gdi smo sinoć ja i lola stali.

Ljubičica ne cvate na brigu,
već u dolu gdi se dvoje volu.

Ala ću se 'lada na'ladovat
i lipoga lole namilovat.

Smrdi trava gdi Santovac spava,
a miriše gdi Berežac diše.

Nisu više dukati u modi,
već su lanci i momci pijanci.

Zubi moji dva reda bisera,
a lolini kutija šećera.

Zaleti se, golube, iz trave
pa donesi od lole pozdrave.

Oj Sombore, ala si daleko,
moje lane još od tebe dalje.

Kad se sitim što je kadgod bilo,
same suze spadaju u krilo.

Moja mama pa i tvoja, diko,
te dvi prije bolje da ji nije.

Pivam pisme pa pogledam priko
ne bi li te ugledala, diko.

Staro će se zaboravit lane
dok se nebo i zemlja sastane.

Usne su mi rumene od Boga,
a obrazi od dragana moga.

Pivala bi al' ne mogu svima,
ja ću mome loli od milina.

Pivam pisme sve iz kalendara,
sluša lola i nova i stara.

Subotom je najslađa večera
kad mi dika stoji kod pendžera.

Ala volim šiške muške male,
lipše stoje neg' u kake frajle.

Ja ću pivat, a ti, lolo, pazi
pa ćeš viditi ko nas dvoje mrazi.

Crni šešir, za njime đurđica,
to je, diko, spram tvojega lica.

Crni šešir ne miriše farbom,
već pomadom i curicom mladom.

Cvati, ružo, kad si napupala,
cvati širom loli za šeširom.

Cvati, ružo, pupolje razvijaj
ajde, brate, već ružica cvate.

Cvati, ružo, kad si napupala,
ja ću ljubit kog sam izabrala.

Crne oči sad nisu u modi,
već šarene ko što su u mene.

Mene mama za lolu ne dade,
ja ga molim neka me ukrade.

Ja izgubi sate i minute
lolo moja, gledajući u te.

Čista zlata rđa se ne 'vata,
pa ni mene što me ruže žene.

Obrve mi ko da su svilene,
usta mala, usnice rumene.

Suvo drvo sirovoga pita
da l' je moja oženjena dika.

Suvo drvo kad istira grane,
onda ću te zaboravit, lane.

Vidiš, lolo, ono drvo suvo,
im'o si me, pa da si me čuv'o.

Sinoć mene moja lola pita
kad ćemo se pomiriti, milka.

Oblačno je pa se razvedrava,
sad me moja dika zaboravlja.

Misečino, ti me oslobodi,
nemam lolu da me kući vodi.

Staru lolu u maramu stežem,
ovu novu oko srca vežem.

Ala venem ko dinja na vrižu,
što mi nije moje zlato blizu.

Tilo moje venit ćeš u grobu,
kog ne volim, ljubiti ne mogu.

Išće lola, a ja njemu dala
da poljubi moja usta mala.

Lolo moja, ala si daleko,
pamti riči što si meni reko.

Lolo moja, piši mi pisamce
da mi tuga ne mori srdašce.

Svitu muka što sam lipa struka,
Bog d'o tilo, a mama odilo.

Nisam kriva što sam loli mila,
loli milo, a curama krivo.

Milo moje, sve te cure vole,
pa zbog tebe sa mnom ne govore.

Čim, curice, vraniš obrvice?
Vranim vranom lolinom cigarom.

Nisam znala, nisam virovala,
da je lane milije od mame.

Nisam znala do ove godine
da za lolom tako srce gine.

Kiša pada, što ću, curo, sada,
nas dvojica jedna kabanica.

Kiša pada, što ću, curo, sada,
za ručicu pa pod kabanicu.

Padaj, kišo, al' nemoj po putu,
iđe lola u novom kaputu.

Ogledalo polupale lole
pa su rekle da je lane moje.

Mož' poznati iz daljeg bečara,
sitno 'oda, a očima šara.

Lolo moja, visoki pa lepi,
kad te vidim, sve mi tilo strepi.

Curo moja, nek te drugi ljubi,
tvoje lice od pudera smrdi.

Mož poznati jedinka u majke,
više nosi čizme no opanke.

U mog lole crna kosa gusta,
čarne oči i medena usta.

Ja poznajem moju novu diku
po odilu i po lipom tilu.

Tri bi plava za jednoga dala,
za jednoga lolu garavoga.

Imala sam nešto malo dike
i to malo ošlo u vojnike.

Imam diku taku niko nema,
lipu bilu na gospodsku felu.

Nisam znala što j' gospocka dika,
a sad znadem kad sama imadem.

Imam diku malu i veliku,
malu volim, a velikom se 'olim.

Lolo moja, moje janje krasno,
kajat ćeš se, al' će biti kasno.

Ne voli se lipo ni bogato,
već se voli što je umiljato.

Nije blago ni srebro ni zlato,
već je blago što je srcu drago.

Nije mene rodila Ciganka,
već Šokica rumenoga lica.

Nus prkos me mama i rodila
da prkosim kome nisam mila.

Mene moja svekrva pozdravlja
poručiva da mi ne zabavlja.

Mene moja svekrva ne voli,
njenom sinu za mnom srce boli.

Svekrva mi bilo ruvo sprema,
ona misli da u mene nema.

Svakomu je crna dika mila,
a meni je plava omilila.

Staru diku bacit ću u gvožđe,
nova diko, volim te ko grožđe.

Svi mi kažu sam šumarova,
što ja imam tri dukata nova.

Imam brata ko na raju vrata,
a brat sestru ko na nebu zvezdu.

Vedro nebo i pomalo plavo,
nisam dragog vidila odavno.

Od toliki' u selu momaka,
moja želja iz tuđega sela.

Od toliki' u selu zlotvora
Božja volja pa sam, lolo, tvoja.

Oj zlotvori, a što mi zlobite,
kad od mene gorje prolazite.

Usadiću ora' na po dvora,
nek' se znade da imam zlotvora.

Što se brinu našim šorom žene
za koga će mama udat' mene.

Nisu mene ni rodile žene,
neće mene ni udavat' žene.

Piši, diko, na plavom papiru
pa ćeš znati gdi sam na kvartilju.

Trune, vene dudovo korenje,
tako, dragi, i naše volenje.

Dođi diko, dobro lane moje,
pa ćemo se viditi nas dvoje.

Trune, vene srce u menika
što mi moja ne dolazi dika.

Dika diku umiva u mliku,
a mi o'de nemamo ni vode.

Dika diku ljubi u šljiviku
mene moja ni u sobi neće.

Svem ću svitu oči zavezati,
u moju ću lolu pogledati.

Sve ću redom nakтит metlinjom,
moju lolu lipim rozmarinom.

Sve ću redom napojiti jedom,
moga lolu šećerom i medom.

Lolo moja, i jesi i nisi,
oženi se da vidim čiji si.

Ala imam umiljato lane,
i u crkvi namiguje na me.

Savila se šljiva ko kandžija
mene prosi mladi rabadžija.

Savio se rozmarin pa visi,
lolo moja, više momak nisi.

Ja jagoda, a moj lola grožđe,
opet gvožđe do jagode dođe.

Ja sam manja od mojega dike,
sedam coli pa me opet voli.

Ja sam mala, lola malo veća,
volimo se već godina treća.

Ja sam mala, al' sam školovana,
svašta znadem, varat' se ne dadem.

Ja sam mala, uredit se znadem,
kad s' uredim, na gada ne gledim.

U mog lole, u mog golubana
crne oči kao u gavrana.

Lolo moja, kad pođeš od mene,
ti zapivaj pa nek' čuju žene.

Poručio lola po poštašu
da je njemu bolju curu našo.

Oj pajtaši, kažte mom loli
da i mene bolji momak voli.

Lolo moja, pozdravi inoću,
pa nek znade da roda imade.

Misečina to je lipo vrimе
za bećare koji nemu žene.

Šušću gume, idu biciglaši,
drugarice, to su momci naši.

Dođi, lolo, na biciglu tvome
pa zazvoni na pendžeru mome.

Ja od roda svu rodbinu imam,
lola lane nema mile mame.

Ja od roda nemam oca moga,
lola dere bez mile matere.

Nas dvi druge ko rođene seje
uzele smo braću za švalere.

Sirota sam, to si, lolo, znao
da se nisi sirote laćao.

Pitaju me šta ja imam tala,
imam tala medna usta mala.

Svekrva me kroz prozore gleda,
što me gleda kad mi sina ne da.

Znam pisama, ne znam ni koliko,
sve o meni i o tebi, diko.

Pisme moje u škatulje stoje,
one nove još nisu gotove.

Mila mamо, udat ću se mlada,
ostat će ti puder i pomada.

Udat ću se i okovat ću se,
steću muža, venut ću ko ruža.

Ja ću svoje pozdraviti grožđe
po misecu da više ne dođe.

Mene lola voli što sam lipa,
a inoću što j' kuća velika.

Oj inočo, misliš da si lipa,
ispalo ti čelo ko bundivka.

Oj inočo, ti grbavi leđi,
idi, lolo, pa je se nagleđi.

Oj inočo, to fonjate njuške,
ti bi crkla da ne vidiš muške.

Lolo moja, tvoj poljubac jedan
više vridi nego drugi' sedam.

Tri put sam te poljubila, diko,
il mi plati, il poljubac vrati.

Ljubim diku zabadava lipu,
neću gada ima 'iljada.

Što ću jadna, kažu da sam gadna,
moram dati lica molovati.

Garava sam, diki nemila sam,
umit ću se, umilit ću mu se.

Nisam lipa ko što ima lipi'
al' se znadem umiliti diki.

Oči moje ko zvizde se sjaju,
a loline ko nebo u maju.

Zubi bili, obrazi debeli,
to bečara u srce udara.

Oči krijem da se ne nasmijem,
lola đavo pa me nasmijao.

Sakri, lolo, tvoja usta mala
da se ne bi na me nasmijala.

Lolo moja, u dalekom svetu,
pošalji mi srce u paketu.

Mene moja pozdravila dika
po pajtašu da je na salašu.

Lolo moja, ti i tvoj kolega,
Bog ubio i tebe i njega.

Poručio lola po pajtašu
da će doći prid kapiju našu.

Da su meni oči lole moga
i obrve kolege njegovoga.

Dođi curo, priko onog brega,
čekat ću te ja i moj kolega.

A što mi se stara lola javlja
kad se stara ljubav zaboravlja.

Stari dika novo poručio
da bi mene na novo ljubio.

Kaže lola da me ostavio,
a ja ne znam ni da me volio.

Staru lolu nisam ni volela,
sam' sam htela da imam švalera.

Ta, kakvu bi' pismu zapivala
kad te ne bi', lolo, spominjala.

Plači, draga, ta i ja sam plako,
sudbina je odredila tako.

Ko se voli od rano malena,
to je ljubav nezaboravljena.

Srdili se ja i moja dika,
crne kose, pomirili smo se.

Srdili se ja i moja dika
od nedilje pa do ponediljka.

Što ću, mati, rukuju soldati,
i moj lola rukovati mora.

Šuma žuti, rukuju regruti,
odneće mi janja na vežbanje.

Lolo moja, kaplara poštvaj,
pa mi češće odsustvo dobivaj.

Ja sam moje milo caru dala,
nisam ga se ni namilovala.

Moja lane u šajkači ide,
jutros došo da ga naši vide.

Moj je lola u vojsku upisan,
a ja mlada još za udaj nisam.

Moj je lola na dvije godine,
jaoj, tugo, to je meni dugo.

Lola drinak i majke jedinak,
a nas troje u matere moje.

Mene mama u staklo metila,
nij' marila što nas mnogo ima.

Udaću se gdi imade troje,
dva divera, treće lane moje.

Udaću se gdi ću biti sama,
gazdarica od prvoga dana.

Ljubila sam ni gledala nisam,
a od sad ću gledati koga ću.

Ljubila sam, ne kažem da nisam,
a sad mi je iz srca ispisan.

Ljubila sam i mlogo i dosta,
a na jednom moje srce osta.

Da je mene dobiti onoga
s kim ja mislim živiti do groba.

Al' to nikad ja dobiti neću,
moje srce izdovoljit neću.

Da mi znate šta moj lola radi,
ili spava, il' me zaboravlja.

Da mi možeš, moje zlato, reći
kako ti je večerat pa leći.

Lolo moja, moj plavi nevene,
kako ti je u selu bez mene.

Da mi znati čija ću se zvati
i čija ću vrata otvarati.

Ko rastavi mene i dragoga,
sunce žarko ne ogrijalo ga.

Ruzmarine, ne rasti visoko,
već se širi, s dikom me pomiri.

Ruzmarin je zelen u po zime,
dođi diko, pa se kiti š njime.

Svako večer ja zalivam cviče
da ne vene ko srce u mene.

Što će srebro kad imamo zlata,
živila nam država Hrvata.

Ne treba mi ni srebra ni zlata,
samo jedno: sloboda Hrvata.

Mali šešir maloga oboda,
Hrvatskoj svanula sloboda.

Maramica zlatom izvezena,
slova racka: Živila Hrvatska.

Mene mama učila pivati:
pivaj, 'čeri, živili Hrvati.

Mene moja naučila strina:
Hrvatska je naša domovina.

Mene moja naučila seka:
mili brate, glasaj za Mačeka.

Dva su sina vojsku islužila,
treći čeka da služi Mačeka.

Alaj mi se omililo ovde,
ostala bi i sutra do podne.

Grlo moje, zapivaj sve jače,
dok u lole srce ne zaplače.

Je l' umrla, je l' ostala živa,
spomen, lolo, da sam tvoja bila.

Šta je svitu pa se brine za me
ko da nemam ni oca ni mame.

Svitu muka, al' meni je volja,
jer si, lolo, u selu najbolja.

Golub guče jel bi vode pijo,
sinoć lola kod inoče bio.

Ta, nemoj me karati, mamo,
to je moje lane već odavno.

Brojim zvizde, da li fali koja,
brojim momce, fali lola moja.

Teret mi je, a lažem da nije,
teret, Bože, veći bit ne može.

Što j' tereta sve je s live strane,
lolo moja, sve zbog tvoje mame.

Oči moje pa i, lolo, tvoje,
sastali se lipi obadvoje.

Alaj imam lipu diku sada,
pa ne mogu ni gledati gada.

Lolo moja, pitaj tvoje mame,
a i nene, očeš uzet mene.

Za svi' moji' 18 miseci
moja curo, oš' me čekat reci.

Čekat ću te dvi godine dana
i plakat ću gdi ne vidi mama.

Da ni mene ni moga dragana,
ne bi bilo po selu divana.

Lako drvo sirovo odseći,
i nemila lole se odreći.

Ala volim moju lolu jako,
a on mene ti'o i polako.

Srce moje, puknit ćeš na troje,
dva za dikom, treći za jedinkom.

Srce mi se u jadima kupa,
sedam dana ne čujem da lupa.

Prkosit ću kome nisam davno,
starom loli da mu srce boli.

Oj zlotvori, venilo vam tilo
kad zlobite mene i milo.

Ženi se, lolo, ja bi se udala,
i ja bi se mlada milovala.

Lolo moja, pitaj tvoje mame
zašto ona vodi brigu za me.

Vidiš, lolo, kako trava kreće,
tako tebe moje srce neće.

Širi mi se, moja suktnjo bela,
nanovo ću ljubiti švalera.

Žen' se, lolo, od mene ti prosto,
do godine ti udovac ost'o.

Pitaju me gdi je lane moje,
lane moje leži, bolesno je.

Koga moje obrve primamu
taj ne sluša ni oca ni mamu.

Oči moje, al' ste pune vode
kad se lola okrene pa ode.

Ljubav moja zaboravna, laka,
kaži diko, je l' i tvoja taka.

Niko ne zna, a ja kazat' neću
kud se moji uzdisaji kreću.

Bećar tata, a bećar i mama,
pa na koga da budem valjana.

Volili se dvoje i još dvoje,
i još dvoje: ja i lane moje.

Pozdraviću lolu po misecu,
po zvizdama da mi ne zna mama.

Mislila sam da varati znadem,
lane moje zna varati bolje.

*/Prepisao Bela Gabrić/
Subotica, svibnja 1977. god.*

Narodne pisme iz Čonoplje
/Sakupila Anica Bošnjak iz Čonoplje/

Plovila galija po moru,
Plovila galija po moru, oj
Plovila galija po moru, oj.

Već te gledam da te nešto pitam,
Već te gledam da te nešto pitam ja
Već te gledam da te nešto pitam, ja.

U galiji okovan delija,
U galiji okovan delija, oj
U galiji okovan delija, oj.

Čim ti tvoje sokolove 'raniš,
Čim ti tvoje sokolove 'raniš ti
Čim ti tvoje sokolove 'raniš ti.

Gledala ga s prozora divojka,
Gledala ga s prozora divojka, oj
Gledala ga s prozora divojka, oj.

Lice kvarim sokolove 'ranim,
Lice kvarim sokolove 'ranim ja
Lice kvarim sokolove 'ranim ja.

Što me gledaš s prozora, divojko,
Što me gledaš s prozora, divojko, oj
Što me gledaš s prozora, divojko, oj.

Čim ti tvoje sokolove pojiš,
Čim ti tvoje sokolove pojiš ti
Čim ti tvoje sokolove pojiš ti.

Oženjen sam uzet te ne mogu,
Oženjen sam uzet te ne mogu ja
Oženjen sam uzet te ne mogu ja.

Suze ronim sokolove pojim,
Suze ronim sokolove pojim ja
Suze ronim sokolove pojim ja.

Okovan sam ljubiti te ne mogu,
Okovan sam ljubiti te ne mogu ja
Okovan sam ljubiti te ne mogu ja.

Čim ti tvoje sokolove vežeš,
Čim ti tvoje sokolove vežeš ti
Čim ti tvoje sokolove vežeš ti.

Ne gledam te da ti mene uzmeš,
Ne gledam te da ti mene uzmeš, oj
Ne gledam te da ti mene uzmeš, oj.

Kosu rižem sokolove vežem,
Kosu rižem sokolove vežem ja
Kosu rižem sokolove vežem ja.

* * *

Kad zapiva ševa 'tica
i procvata ljubičica,

i na tvoju klupu sisti
ako ćeš mi dopustiti.

dobar večer, ljubo moja,
nemam mira ni pokoja,

Kako t' ne bi dopustila,
jedva sam te dočekala.

nemam mira ni pokoja
dok ne rekneš da si moja.

Dođi, dušo, dođi, rano,
vidila te nisam davno.

A kad rekneš da si moja,
imam mira i pokoja.

Beogradsko ravno polje
tud se šeta zlato moje.

Jedva čekam tavne noći
da ti možem, draga, doći

Aoj, zlato lipo ime,
za tobom mi srce gine.

Znaš li šta si govorio
dok si meni dolazio,

da me nećeš ostaviti,
drugu ljubiu ti ljubiti.

A sad vidim da me varaš
kad se s drugom razgovaraš.

Uzmi pušku pa me ubi
onda idi drugu ljubiti.

Sunce žarko, ne sijaš jednako,
sunce žarko, ime moje,
ne sijaš jednako.

Moj me dragi ne ljubi jednako,
sunce žarko, ime moje,
ne ljubi jednako.

Kod jezera i bora zelena,
kod jezera, ime moje,
i bora zelena.

Oj gorice goro zelena,
oj gorice goro – haj – zelena.

U tebi je voda studena,
u tebi je voda – haj – studena.

I ja bi' se vode napijo,
I ja bi' se vode – ha j – napijo.

Al' ne mogu leda probiti,
al' ne mogu leda – haj – probiti.

Pod ledom je trava zelena,
pod ledom je trava – haj – zelena.

Uzmi pušku i ubi me,
s tvojom rukom sarani me.

Desnom rukom pismo piši,
a sa drugom suze briši.

Ovde leži moja mila
koja j' meni virna bila.

Virna bila, virna bila,
a sada me ostavila.

* * *

Il' me ljubi, il' me se okani,
il' me mladu, ime moje,
ti u grob sarani.

Znaš, neviro, kako si se kleo,
znaš, neviro, ime moje,
kako si se kleo.

* * *

A na travi ruža rumena,
a na travi ruža – haj – rumena.

Ja uzberem ružu od zemlje,
ja uzberem ružu – haj – od zemlje.

Pa je dajem curi od želje,
pa je dajem curi – haj – od želje.

*/Prepisao Bela Gabrić,
Subotica, 1977./*

Izvori:

Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Kujundžić“, Subotica
Povijesni arhiv Sombor (PASo), Sombor
1942. *Az 1939. évijúnius hó 10-ére hirdetett országgyűlés felsőházának naplója* II. Budapest: Athenaeum

Literatura:

- Batinić, Štefka. 2005. Tome Jurković, U: *Hrvatski biografski leksikon* 6 (I-Kal): 656.
- Beretić, Stjepan. 1985. In memoriam Ilija Džinić (1894. – 1981.). *Subotička Danica – kalendar za 1986. godinu*, 201.
- Džinić, Ilija. 1970. Moji susreti sa Blaškom Rajićem narodnim borcem bačkih bunjevačko-šokačkih Hrvata. *Subotička Danica – kalendar za 1971. godinu*, 58-64.
- Evetović, Matija. 2010. *Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata*. Subotica: Hrvatska riječ, 190, 567-569.
- Gabrić, Bela. 1988. Ilija Džinić (1894-1981). *Subotička Danica – kalendar za 1989. godinu*, 25.
- Gabrić, Bela. 1994. Sto godina od rođenja Ilije Džinića. *Subotička Danica – kalendar za 1995. godinu*, 151.
- Lončar, Đuro. 2001. Ilija Džinić. *Subotička Danica – kalendar za 2002. godinu*, 217-226.
- Lončar, Đuro, Ilija Džinić, U: *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* 7. Subotica: Hrvatsko akademsko društvo, 4-5.
- Lončarević, Juraj. 1971. Ilija Džinić. *Subotička Danica – kalendar za 1972. godinu*, 67.
- Nikolić, Vinko. 1957. Dr. Grga Vuković. *Hrvatska revija* VII/1: 84.
- Pomianowska, Wanda. 1970. *Zróżnicowanie gwar południowostowiańskich w świetle faktów słowotwórczych*. Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich & Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Sekulić, Ante. 1993. Ilija Džinić, U: *Hrvatski biografski leksikon* 3. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Šute, Ivica. 1999. Hrvatski književni list – između slobode i zabrana. *Historijski zbornik* 52: 71-104.
- Tikvicki, Hrvoje. 2005. Bećarac, U: *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* 3. Subotica: Hrvatsko akademsko društvo, 1.

Summary

Ilija Džinić and the Heritage of the Bunjevci-Shokci Croats - contributions from folk literature

Ilija Džinić (1894-1981) plays a significant role in the cultural history of the Bunjevci-Shokci Croats, insufficiently recognized and emphasized in science. Due to his efforts, much of the historical and ethnographic material of this branch of the Croatian people was saved from definite destruction. This paper is the result of an exploration of Džinić's legacy, which was not gathered in one place due to the unexplained circumstances. The parts thereof are in the Bunjevci - Shokci library "Ivan Kujundžić" in Subotica and the National Library of Belgrade. The paper provides known and unknown data related to Džinić's life and work. It examines its connections with intellectuals from Vojvodina, Croatia and Poland and their interactions. At the same time, it brings a transcript of Džinić's bećarci (humorous folk songs), which were hitherto almost unknown to the general and scientific community.

Keywords: Ilija Džinić, Sombor, Čonoplja, culture of memories, bećarci